

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ПРЕДМЕТІВ У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

У статті розглянуто проблему професійного спрямування навчальних предметів природничо-математичного циклу відповідно до майбутньої спеціальності студентів медичного коледжу.

Розв'язання важливих завдань, що постають на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України, потребує якісного вдосконалення системи професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації. Це вимагає від викладачів цих закладів оновлення змістового компоненту навчальної діяльності, готовності до постійного самовдосконалення, підвищення рівня фахової культури, освоєння нових методів і прийомів навчально-виховної діяльності.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває професійна спрямованість усіх дисциплін, які викладаються в таких навчальних закладах. Вона є однією з центральних проблем теорії та методики професійної освіти і передбачає пошук шляхів формування професійної компетентності майбутнього медичного працівника. Це є завданням статті з урахуванням природничо-математичних предметів у медичному коледжі.

Медичний працівник має, насамперед, бути освіченим, конкурентноздатним, мобільним, самостійним у прийнятті рішень, відповідальним за результати своєї діяльності, гармонійно розвинутим, володіти науковим стилем мислення, уявленнями про природничо-наукову картину світу, розвивати екологічне мислення, усвідомлювати свою подальшу діяльність в умовах високотехнологічного суспільства у гармонії з навколишнім середовищем, засвоїти методи наукового пізнання, методи формування наукового світогляду.

Задовольнити зазначені вище вимоги можливо за умови вдосконалення традиційної системи навчання та впровадження педагогічних технологій. Це стосується, насамперед, викладання предметів природничо-математичного циклу. Оскільки організація навчального процесу у вищих навчальних закладах I – II рівня акредитації медичного профілю вимагає розробки та застосування дидактичних технологій, які не лише забезпечували б високий рівень пізнавальної активності студентів, але й формували в них знання, вміння, навички відповідно до специфіки майбутньої професійної діяльності.

Комплексність, теоретична і практична значущість професійної спрямованості навчальних предметів природничо-математичного циклу в медичному коледжі визначили широту та інтенсивність її дослідження у педагогіці та психології.

Загальні питання професійної підготовки та змісту професійної освіти розкриті А.М. Алексюком, В.П. Беспальком, В.І. Бондарем, І.А. Зязюном, В.А. Козаковим, М.В. Кларіним, Н.В. Кузьміною, Л.Л. Момот, І.П. Підласим та іншими.

Історико-педагогічні аспекти змісту, форм та методів навчання учнів і студентів природничо-математичних дисциплін представлено в дослідженнях Н.М. Буринської, С.І. Гончаренка, Л.А. Липової, Ю.І. Мальованого, О.Я. Савченко, А.В. Степанюк, О.І. Янкович та інших.

У роботах Г.Я. Мирської, Н.Й. Мішук, О.М. Красової розглядаються питання підготовки вчителя до викладання курсів природничо-наукового спрямування; Т.П. Коростіянець, А.Н. Сулейманова звертають увагу на реалізацію різних підходів у навчанні предметів природничо-математичного циклу. Незважаючи на посилення інтересу вчених до дослідження проблеми професійної спрямованості навчальних предметів, у цілому природничо-математичного циклу зокрема, аналіз наукових джерел свідчить, що у вищих навчальних закладах I – II типу медичного профілю вона ще недостатньо вирішена, або потребує додаткового осмислення. Студенти ще недостатньо підготовлені до професійної спрямованості викладання предметів природничо-математичного циклу. Крім того, встановлені суперечності між необхідністю підвищення рівня підготовки випускника медичного коледжу до професійної діяльності за неможливості досягти цього тільки традиційними методами та формами навчання, а також необхідністю застосування нових педагогічних технологій у системі медичної освіти та належною розробленістю відповідного науково-методичного забезпечення. Тому метою нашого дослідження є професійна спрямованість навчальних предметів природничо-математичного циклу в медичному коледжі.

Реформа медичної освіти передбачає нові підходи до організації структури та змісту медичної освіти. Їх реалізація передбачає єдині методики підготовки спеціалістів гуманітарного, технічного, медичного та інших профілів.

Однак кожна конкретна система освіти може мати відмінності у своїй структурі, інші особливості, зумовлені завданнями підготовки фахівців різних галузей.

Специфіка лікарської діяльності, об'єктом якої є людина, визначає необхідність постійного її вдосконалення. Це вимагає створення системи неперервної медичної освіти, що включає профорієнтацію, здобуття освіти у навчальному закладі, післядипломну підготовку.

Узагальнюючи вищезгадане, власний педагогічний досвід, ми зробили висновок, що сучасний медичний коледж – це заклад, який здійснює загальноосвітню, профільну підготовку учнів до неперервної освіти на якісно новому науково-методичному рівні, використовуючи зв'язок із вищими навчальними закладами для розвитку професійних творчих здібностей обдарованої молоді.

У медичному коледжі навчається молодь, яка професійно самовизначилася. Професійне самовизначення – багатоступінчастий процес, який І.С. Кон характеризує певними етапами.

Перший етап – дитяча гра, в якій дитина бере на себе різні ролі: вчителя, лікаря, продавця. У цій грі дитина "програє" певні елементи пов'язаної з ролями поведінки.

Другий етап – підліткова фантазія, коли учень мрійливо бачить себе представником привабливої професії – пілотом, актором.

Третій етап – охоплює більшу частину юнацького віку – початковий вибір професії. Різноманітні види діяльності зважуються підлітком відносно власних інтересів, а потім – своїх здібностей. Нарешті, молода людина пов'язує вибір майбутньої професії із власною системою здібностей.

Четвертий етап – практичне прийняття рішення, власне вибір професії, включає в себе два головних компоненти: визначення рівня кваліфікації майбутньої праці, об'єму необхідної підготовки до нього і вибір конкретної спеціальності [1].

За даними соціологів, другий компонент значно переважає; орієнтація на вищу освіту формується значно раніше, ніж вибір конкретної спеціальності.

Нас більше цікавить четвертий етап, коли відбувся вибір професії, і вся система викладання, всі предмети, а особливо природничо-математичного циклу, будуть спрямовані на удосконалення майбутніх професійних умінь.

Наукове спрямування підготовки спеціалістів медиків повністю спирається на зміст провідного предмета. Їхня професійна підготовка полягає у більш ґрунтовному вивченні свого профілюючого предмета, нерідко з деякими доповненнями професійного плану. Така підготовка досить широко розповсюджена і користується великим попитом. Фактично, це підготовка до навчання у вищому освітньому закладі певної орієнтації. Цьому сприяє організація навчання, яка включає лекційно-семінарську систему, використання правил наукової організації праці для самоосвіти студентів коледжу, а також блоково-модульну структуру в навчально-виховному процесі.

Професійна спрямованість навчальних предметів передбачає підвищення рівня самостійності студента коледжу в навчальній діяльності, вироблення здатності до самостійності та творчого виконання завдань професійного змісту, що вимагає розвитку ініціативи, самоконтролю, відповідальності, кмітливості, майстерності та ін. З огляду на це, головними принципами підготовки мають бути гуманізм, проблемна і професійна спрямованість, а також принцип неперервності у навчанні. Формування практичних компонентів досвіду має поєднуватися з теоретичним навчанням, набуття умінь (як прив'язаних до конкретної технології, так і загальнотрудових і науково-предметних) – базуватися на творчому виконанні навчально-трудова завдань і лабораторних робіт, самостійному розв'язуванні різних завдань. Бажано широко застосовувати ділові ігри та тренінги, розвивальні й коригувальні заняття і т. ін. Творче розв'язування студентом коледжу проблем, що постають перед ним, сприяє формуванню позитивної самооцінки у професійному та життєвому самовизначенні [2].

Перелічимо основний комплекс методичних заходів, які дозволяють формувати у студентів медичного коледжу безперервне зростання професійної зацікавленості.

Матеріал подається великими блоками, і для цього використовуються різні варіанти занять: вступні практичні заняття предметного узагальнення, практикуми, нестандартні заняття. Кожна тема завершується тематичним заліком, який проводиться у різноманітних формах. Викладач проводить лише вступні заняття, розкриваючи тему. На наступних заняттях студенти є активними учасниками навчального процесу, більша частина якого відводиться на самостійну роботу.

Навчання та отримання знань – це процес колективний, який передбачає активну взаємодію та спільну працю педагога і студентів. Насамперед сюди треба віднести проведення нестандартних занять (конференцій, подорожей, диспутів, занять КВК тощо), під час яких студенти активно включаються у роботу, висловлюючи свої думки, гіпотези, висновки щодо окремих питань. Проведення подібних занять супроводиться клопіткою підготовкою з боку викладача та студентів (екскурсії в НДІ, відвідування клінік, станцій швидкої допомоги, обробка статистичних даних).

У практиці роботи в медичному коледжі ми дійшли висновку, що теоретичні знання повинні застосовуватися й закріплюватися практичною роботою. Виконуючи практичні завдання студенти отримують практичні навички, розвивають свої здібності на семінарах. Все це є підтвердженням головного закону засвоєння у педагогічній психології – сприйняття супроводиться усвідомленням, а після цього відбувається запам'ятовування. Таким чином, у процесі самостійного застосування знань на практиці, останні поглиблюються за рахунок утворення численних зворотних зв'язків.

Практика викладання предметів природничо-математичного профілю показала, що успіх залежить також від своєчасного планування, більш глибокого вивчення всіх природничих наук (фізики, математики, хімії, біології тощо) на базі кафедр медичного університету. Це сприяє міцнішому утворенню міжпредметних зв'язків (сипергізм) і чіткому розумінню науки про людину [3].

Комплекс використовуваних при цьому методик повинен включати: аналіз результатів навчання в коледжі та участь у позакласній та позашкільній роботі, ґрунтовне дослідження професійних інтересів, вивчення особливостей мислення, рис характеру, творчих компонентів діяльності та інших істотних для професії властивостей особистості. З цією метою ми використовували анкетування, діагностику рівнів навчальних досягнень.

Необхідно якомога раніше виявити несумісність суб'єкта й діяльності за обраним профілем і вчасно здійснити потрібну корекцію чи зміну профілю [4].

Таким чином, професійне спрямування навчальних предметів у певному напрямку виступає як ланка безперервної освіти, що забезпечує перехід від загальноосвітньої до профільної підготовки, створює передумови для опанування майбутньою професією та свідомого вибору спеціальності, стимулює розвиток особистості (в тому числі важливих для фаху психологічних якостей), поступове професійне становлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кон И.С. Психология старшеклассника: пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1980. – 192 с.
2. Гончаренко С.У. Проблеми інтеграції змісту шкільної освіти // Інтеграція елементів змісту освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава, 1994. – С. 2-3.
3. Семиченко В.А. Психологические основы процесса профессиональной подготовки студентов вуза: Учебн. пособие. – Полтава, 1991. – 219 с.
4. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К., 1996. – 129 с.

Матеріал надійшов до редакції 21.12.2005 р.

Копетчук В.А. Педагогические условия профессиональной ориентации естественно-математических предметов в медицинском колледже.

В статье рассматривается проблема профессиональной ориентации учебных предметов естественно-математического цикла соответственно будущей специальности студентов медицинского колледжа.

Kopetchuk V.A. Pedagogical Conditions of Professional Orientation of Natural-Mathematical Subjects in Medical College.

The article deals with the problem of professional orientation of teaching subjects of the natural-mathematical character according to the future speciality of the medical college students.